

دوره دهم - سال سوم
تاریخ چاپ: ۱۳۹۷/۱۰/۵

شماره چاپ: ۱۲۴۷
شماره ثبت: ۵۲۵

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

۲۴. بخش آب

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی

کد موضوعی: ۲۵۰
شماره مسلسل: ۱۶۲۵۳

دی‌ماه ۱۳۹۷

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۲	مقدمه
۲	۱. تصویر کلان بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۴	۲. احکام مهم قانون برنامه ششم توسعه در بخش آب مرتبط با بودجه‌های سالیانه.....
۵	۳. بخش آب در تبصره‌های ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۵	۱-۳. احکام مرتبط با بخش آب در تبصره‌های ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۸	۲-۳. تفاوت‌های مهم احکام ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷.....
۹	۴. بررسی اعتبارات بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۹	۱-۴. اعتبارات فصل منابع آب
۱۰	۲-۴. اعتبارات فصل آب و فاضلاب.....
۱۱	۳-۴. عملکرد اعتبارات بخش آب در سال ۱۳۹۷.....
۱۲	۵. بررسی اعتبارات شرکت‌ها و دستگاه‌های مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۱۲	۱-۵. اعتبارات شرکت‌های آب و فاضلاب.....
۱۴	۲-۵. اعتبارات شرکت‌های آب منطقه‌ای.....
۱۶	۶. اعتبارات برخی طرح‌های مهم بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.....
۱۸	پیشنهادها.....
۲۲	نتیجه‌گیری
۲۴	منابع و مأخذ.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور بخش آب ۲۴.

چکیده

به دلیل برخی حساسیت‌های موجود در بخش آب و معضلات موجود در این بخش، برنامه‌ریزی برای اعتبارات این بخش از اهمیت خاصی برخوردار است. در قوانین بودجه سنواتی اعتبارات بخش آب در فصول منابع آب و آب و فاضلاب ارائه می‌شود. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب به ترتیب ۲۱/۵ و ۴۶/۳ درصد کل اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای امور اقتصادی و امور مسکن، عمران شهری و روستایی است. همچنین اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای این فصول به ترتیب افزایشی برابر با ۱۱ و ۱ درصد را نسبت به رقم متناظر مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ دارند. در برنامه‌های ذیل فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، اعتبار تملک‌داری‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مهندسی رودخانه‌ها و سواحل و بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کاهش داشته‌اند و سایر برنامه‌های بخش آب عمدتاً افزایشی کم‌تر از نرخ تورم موجود را دارند. شایان ذکر است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، برخلاف قانون بودجه سال ۱۳۹۷ هیچ‌گونه اعتباری برای طرح‌های بخش آب از صندوق توسعه ملی لحاظ نشده است. از نکات مهم لایحه بودجه در بخش آب عبارت است از:

۱. بی‌توجهی به موضوع آب شرب و تنش‌های موضوعه که در تابستان سال ۱۳۹۷ بروز کرد و انتظار می‌رود که در صورت ادامه وضع موجود نیز محتمل باشد،
۲. موضوع سهم بلاعوض دولت در توسعه روش‌های آبیاری نوین (موضوع بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه و بند «الف» تبصره «۸» لایحه بودجه)، که با توجه به اسناد و مدارک علمی معتبر موجود اثربخشی در صرفه‌جویی آب در مقیاس‌های کلان (حوضه آبریز و کشور) ندارد،
۳. بی‌توجهی به موضوع مهم پایش کمی و کیفی بیلان منابع آب کشور، که اولین گام در مواجهه، کنترل و مقابله بحران آب است،
۴. وجود طرح‌هایی با اهداف متناقض در طرح‌های بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.

مقدمه

وقوع کم‌آبی‌ها و خشکسالی‌های متعدد در سال‌های اخیر یا به عبارتی دیگر وجود بحران آب از یک طرف و همچنین کمبود اعتبارات با توجه به شرایط نامناسب اقتصادی کشور از طرف دیگر، باعث شده است که حساسیت بودجه‌ریزی برای بخش آب مضاعف شود. در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ در مناطق مختلفی از کشور تنش‌های اجتماعی متعددی مرتبط با آب اتفاق افتاد که حاکی از اهمیت و حساسیت برنامه‌ریزی برای اعتبارات بخش آب است. معمولاً بخش آب (شامل فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب) در قوانین بودجه سنواتی نسبت به بسیاری از فصول از اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای بالایی برخوردار است که این امر به دلیل حجم بالای سرمایه مورد نیاز برای طرح‌های این بخش است. در این گزارش تصویر بخش آب از جهات مختلف در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ ارائه و اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌داری‌های سرمایه‌ای مندرج در لایحه با ارقام متناظر با قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مقایسه می‌شود. بعد از آن پیشنهادهای اصلاحی و جدید مرتبط با بخش آب و در انتها نیز نتیجه‌گیری ارائه می‌شود.

۱. تصویر کلان بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

فصول مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، فصل منابع آب (ذیل امور اقتصادی) و فصل آب و فاضلاب (ذیل امور مسکن، عمران شهری و روستایی) است. جدول ۱ اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌داری‌های سرمایه‌ای فصول مختلف امور اقتصادی و امور مسکن، عمران شهری و روستایی را در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در امور اقتصادی، فصل منابع آب بعد از فصل حمل‌ونقل از بیش‌ترین اعتبار تملک‌داری‌های سرمایه‌ای معادل ۲۱/۵ درصد کل اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای امور اقتصادی برخوردار است. اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای فصل آب و فاضلاب نیز ۴۶/۳ درصد کل اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای امور مسکن، عمران شهری و روستایی است.

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌داری‌های سرمایه‌ای فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به رقم مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۹۵ و ۱۱ درصد رشد داشته است. رشد ارقام مذکور برای فصل آب و فاضلاب ۱۰۰- و ۱ درصد است. شایان ذکر است که در بخش آب، اعتبارات هزینه‌ای نسبت به اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای ناچیز است. اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌داری‌های سرمایه‌ای کل بخش آب (مجموع فصول منابع آب و آب و فاضلاب) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۷۷ و ۱۱ درصد رشد داشته است.

جدول ۱. اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای امور اقتصادی و امور مسکن،

عمران شهری و روستایی (میلیون ریال)

فصل	هزینه‌ای		تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	
	قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸	درصد تغییر	درصد تغییر
انرژی	۱,۹۵۷,۹۸۸	۳,۵۷۲,۳۰۹	۸۲	۲۱,۳۲۷,۱۰۰
ارتباطات و فناوری اطلاعات	۵,۹۴۸,۷۳۵	۷,۱۲۸,۴۹۰	۲۰	۱۱,۲۶۸,۸۱۲
حمل و نقل	۴,۷۸۷,۳۴۵	۵,۲۵۴,۹۶۷	۱۰	۷۱,۲۰۹,۹۸۱
صنعت و معدن	۴,۵۳۵,۸۹۷	۵,۶۱۰,۵۵۴	۲۴	۱۱,۵۰۵,۸۸۴
بازرگانی	۲۵,۵۷۳,۱۴۴	۲۱,۵۳۱,۸۷۰	-۱۶	۴,۹۴۱,۵۰۰
کشاورزی و منابع طبیعی	۱۱,۳۳۶,۱۹۳	۱۲,۵۹۸,۹۰۵	۱۱	۲۰,۶۷۶,۹۲۷
منابع آب	۲,۳۲۹,۵۶۸	۴,۵۴۷,۹۳۱	۹۵	۲۲,۷۸۳,۳۲۷
روابط کار	۱,۳۱۳,۰۰۰	۱,۵۵۴,۹۶۸	۱۸	۰
تعاون	۵۳۲,۰۰۰	۶۹۹,۱۰۵	۳۱	۰
تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۱۱,۶۷۱,۵۱۰	۱۱,۴۵۰,۰۸۴	-۲	۱,۲۴۱,۴۸۰
جمع امور اقتصادی	۶۹,۹۸۵,۳۸۰	۷۳,۹۴۹,۱۸۳	۶	۱۹۲,۷۳۲,۹۰۲
مسکن	۳۶۴,۷۸۹	۲۸۹,۰۱۹	-۲۱	۱,۰۸۹,۴۱۹
توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۱,۲۶۸,۹۶۶	۱,۲۲۲,۳۴۶	-۴	۱۸,۹۶۵,۳۰۷
آب و فاضلاب	۲۳۶,۷۲۰	۰	-۱۰۰	۱۶,۸۷۴,۱۰۰
تحقیق و توسعه در امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۶۲۷,۳۲۷	۵۶۱,۲۹۲	-۱۱	۸۶۹,۰۵۵
جمع امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۲,۴۹۷,۸۰۲	۲,۰۷۲,۶۵۷	-۱۷	۳۶,۴۲۱,۹۷۰
جمع امور ده‌گانه	۳,۰۰۴,۶۲۱,۵۷۶	۳,۳۷۳,۶۴۶,۵۹۹	۱۲	۴۶۹,۴۵۲,۷۲۷

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷.

۲. احکام مهم قانون برنامه ششم توسعه در بخش آب مرتبط با بودجه‌های سالیانه

مهم‌ترین احکام قانون برنامه ششم توسعه، به عنوان مهم‌ترین سند بالادستی موجود جاری کشور، مرتبط با لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در بخش آب، به شرح زیر است (قانون برنامه ششم توسعه). تحلیل کارشناسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ بر اساس احکام مهم قانون برنامه ششم توسعه در بخش‌های بعدی گزارش ارائه خواهد شد.

ماده (۳۵)

دولت مکلف است به منظور مقابله با بحران کم‌آبی، رهاسازی حق‌آبه‌های زیست‌محیطی برای پایداری سرزمین، پایداری و افزایش تولید در بخش کشاورزی، تعادل بخشی به سفره‌های زیرزمینی و ارتقای بهره‌وری و جبران تراز آب، به میزانی که در سال پایانی اجرای قانون برنامه ۱۱ میلیارد مترمکعب شود، اقدامات زیر را به عمل آورد:

(ب) توسعه روش‌های آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک (سازه‌ای و غیرسازه‌ای)، توسعه آب‌بندها و سامانه (سیستم)‌های سطوح آبیگر حداقل به میزان ۶۰۰ هزار هکتار در سال.

تبصره - برای توسعه روش‌های آبیاری نوین حداقل هشتادوپنج درصد (۸۵٪) هزینه‌ها به عنوان کمک بلاعوض توسط دولت در قالب بودجه سالانه تأمین و پرداخت می‌شود.

(ح) نصب کنتور هوشمند و حجمی آب با اعطای تسهیلات از وجوه اداره‌شده بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری تا پایان اجرای قانون برنامه.

(خ) استفاده از آب استحصال شده، با اولویت تأمین آب شرب مورد نیاز در حوضه آبریز محل استقرار سد.

(ر) دولت موظف است تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه طرح الگوی کشت را برای تمامی نقاط کشور تعریف نموده و در طی سال‌های اجرای این قانون به مورد اجرا گذارد. وزارت نیرو موظف است تخصیص آب را مطابق طرح الگوی کشت در اختیار کشاورزان قرار دهد.

ماده (۳۶)

(الف) دولت مکلف است اقدامات لازم را با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی در جهت اصلاح نظام بهره‌برداری آب آشامیدنی، بهره‌وری استحصال و بهره‌وری مصرف آن را حداقل معادل سی درصد (۳۰٪) ارتقا دهد و نیز حداقل سی درصد (۳۰٪) آب آشامیدنی مناطق جنوبی کشور را از طریق شیرین کردن آب دریا تا پایان اجرای قانون برنامه تأمین نماید.

تبصره - وزارت نیرو موظف است تا پایان اجرای قانون برنامه تمهیدات لازم را جهت تأمین، طراحی و

ساخت حداقل معادل هفتاد درصد (۷۰٪) آب شیرین کن‌های مورد نیاز در شهرهای حوزه خلیج فارس و دریای عمان را از جمله از طریق خرید تضمینی آب شیرین شده و نیز مدیریت هوشمند و تجمیع خرید آب شیرین کن از طریق انتقال فناوری به داخل انجام دهد. مدیریت انتقال فناوری از طریق جهاد دانشگاهی، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی و شرکت‌های دانش‌بنیان انجام می‌شود.

ماده (۳۷)

دولت مکلف است تمهیدات لازم را با استفاده از انواع روش‌ها از جمله سازوکارهای ذیل تا پایان اجرای قانون برنامه، علاوه بر وضع موجود جهت افزایش حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) پوشش شبکه فاضلاب شهری کشور را فراهم نماید.

الف) استفاده از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی و سازمان‌های بین‌المللی در ازای واگذاری پساب استحصالی.

ب) استفاده از منابع حاصل از فروش پساب فاضلاب جهت توسعه و تکمیل طرح‌های فاضلاب شهری با پیش‌بینی منابع و مصارف آن در قانون بودجه سنواتی.

۳. بخش آب در تبصره‌های ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

۳-۱. احکام مرتبط با بخش آب در تبصره‌های ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

احکام مهم مرتبط با بخش آب در تبصره‌های ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به شرح زیر است (لایحه بودجه سال ۱۳۹۸):

بخشی از تبصره «۳»

الف) با رعایت مصوبه شماره ۹۴۳۴۴/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام، در سال ۱۳۹۸ سقف تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) برای طرح‌ها علاوه بر باقی‌مانده سهمیه سال قبل، معادل ریالی سی میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار تعیین می‌شود. در مواردی که استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) با مجوز قانونی منوط به تضمین دولت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر بازپرداخت اصل و هزینه‌های تسهیلات مالی اخذ شده از منابع بانک‌های کارگزار خارجی و بانک‌ها و مؤسسات توسعه‌ای بین‌المللی باشد، وزیر امور اقتصادی و دارایی مجاز است پس از تصویب هیئت وزیران به نمایندگی از طرف دولت ضمانتنامه‌های کلی و یا اختصاصی مورد نیاز برای طرح‌های مذکور را حداکثر ظرف مدت یک ماه صادر و یا اختیار امضای آن را با تصویب هیئت وزیران به مقام مسئول ذی‌ربط تفویض نماید.

بخشی از تبصره «۴»

د) به دولت اجازه داده می‌شود پس از عقد قرارداد با تأمین‌کننده مالی خارجی اقدامات قانونی لازم را نسبت به تأمین سهم پانزده درصد (۱۵٪) تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) برای طرح‌های ریلی و طرح‌های صنعت آب و برق از محل صندوق توسعه ملی به عمل آورد.

بخشی از تبصره «۵»

اجازه داده می‌شود در سال ۱۳۹۸ با رعایت قوانین و مقررات:

الف) شرکت‌های دولتی تا سقف چهل و پنج هزار میلیارد (۴۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اوراق مالی اسلامی ریالی برای اجرای طرح‌های دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی خود که به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد، با تضمین و بازپرداخت اصل و سود توسط خود، منتشر کنند.

ب) دولت اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی) منتشر و منابع حاصل را به ردیف شماره ۳۱۰۱۰۸ جدول شماره (۵) این قانون واریز کند. منابع واریزی به طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام و طرح‌های ساماندهی دانشگاه‌ها مندرج در پیوست شماره (۱)، اعتبارات طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای استانی و ردیف‌های متفرقه و همچنین تعهدات پرداخت‌نشده طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای خاتمه‌یافته این قانون اختصاص می‌یابد تا بر اساس موافقتنامه متبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور هزینه شود. سود و هزینه‌های مربوط به انتشار اوراق مذکور در جدول شماره (۹) این قانون پیش‌بینی و قابل پرداخت می‌باشد.

و)

۱. دولت از طریق اسناد تسویه خزانه، بدهی‌های قطعی خود به اشخاص حقیقی و حقوقی (تعاونی و خصوصی) که در چارچوب قوانین و مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۷ ایجاد شده، با مطالبات قطعی معوق دولت از اشخاص مزبور تا مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال (موضوع ردیف درآمدی ۳۱۰۱۰۶ جدول شماره (۵) و ردیف ۴۸-۵۳۰۰۰۰ جدول شماره (۹)) به صورت جمعی - خرجی تسویه کند. مطالبات قطعی دولت از اشخاص فوق‌الذکر که در اجرای بند «پ» ماده (۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور به شرکت‌های دولتی منتقل شده با بدهی دولت به شرکت‌های مذکور و مطالبات اشخاص حقیقی و حقوقی (تعاونی و خصوصی) از دولت بابت طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای با بدهی اشخاص یادشده به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی از طریق تسویه بدهی‌های بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی به دولت به وسیله این اسناد قابل تسویه است.

بخشی از تبصره «۶»

ب) وزارت نیرو از طریق شرکت‌های آبفای شهری سراسر کشور مکلف است علاوه بر دریافت نرخ آب‌بهای شهری، به ازای هر مترمکعب فروش آب شرب، مبلغ دویست (۲۰۰) ریال از مشترکان آب دریافت و به خزانه‌داری کل کشور واریز کند. صد درصد (۱۰۰٪) وجوه دریافتی تا سقف نهصد و شصت و پنج میلیارد (۹۶۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل حساب مذکور در ردیف معین در بودجه شرکت مزبور صرفاً جهت آبرسانی شرب روستایی و عشایری اختصاص می‌یابد. بیست درصد (۲۰٪) اعتبار مذکور برای آبرسانی شرب عشایری و هشتاد درصد (۸۰٪) برای آبرسانی شرب روستایی بر اساس شاخص جمعیت و کمبود آب شرب سالم بین استان‌های کشور در مقاطع سه‌ماهه از طریق شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور توزیع می‌شود تا پس از مبادله موافقتنامه بین سازمان برنامه و بودجه استان‌ها و شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی استان‌ها و یا سازمان امور عشایر ایران هزینه شود. وجوه فوق مشمول مالیات به نرخ صفر است.

د) عوارض موضوع ماده (۵) قانون حمایت از صنعت برق کشور مصوب ۱۳۹۴/۸/۱۰ به میزان ده درصد (۱۰٪) مبلغ برق مصرفی در سقف هجده هزار و ششصد میلیارد (۱۸,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌گردد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور و تخصیص آن توسط این سازمان برای موارد مطروحه در قانون فوق با اولویت روستاها و مناطق دامداری و عشایری و خرید تضمینی برق حاصل از تبدیل پسماندهای عادی به انرژی صرف گردد. مشترکین روستایی و چاه‌های کشاورزی از شمول حکم این بند معاف می‌باشند.

بخشی از تبصره «۷»

د) به دولت اجازه داده می‌شود مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام‌شده فروش هر مترمکعب آب را (پس از تأیید سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و سازمان حسابرسی به عنوان بازرس قانونی) با بدهی طرح‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای به بهره‌برداری رسیده بخش آب وزارت نیرو موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ را از محل ردیف درآمدی ۳۱۰۴۰۴ و ردیف هزینه‌ای ۳۸-۵۳۰۰۰۰ به صورت جمعی- خرجی تسویه نماید. شرکت‌های دولتی ذی‌ربط مکلفند تسویه حساب را در صورت‌های مالی خود اعمال نمایند. وزارت نیرو نیز گزارش عملکرد این بند را به تفصیل تا شهریورماه به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه می‌نماید.

بخشی از تبصره «۸»

الف) به دولت اجازه داده می‌شود در راستای اجرای بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه و اصلاحات بعدی اعتبارات مورد نیاز را از محل طرح‌های ذیل برنامه‌های ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ و

۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰ به عنوان سهم کمک بلاعوض دولت هزینه نماید. سهم باقی‌مانده به عنوان سهم بهره‌برداران به صورت نقدی یا تأمین کارگر و تأمین مصالح یا کارکرد وسایل راهسازی و نقلیه و یا نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری قابل پذیرش است.

ح) شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مجازند از محل منابع داخلی خود در قالب وجوه اداره‌شده نسبت به تأمین هزینه‌های خرید و نصب کنتورهای حجمی هوشمند چاه‌های آب کشاورزی اقدام نموده و به صورت اقساطی با روشی که توسط دستگاه اجرایی مربوطه تعیین می‌گردد، اصل و سود این تسهیلات را از صاحبان این چاه‌ها دریافت نمایند. صد درصد (۱۰۰٪) اقساط وصولی برای اجرای طرح‌های احیا و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی در اختیار وزارت نیرو قرار می‌گیرد.

بخشی از تبصره «۱۴»

الف) در اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ و با هدف تحقق عدالت، کاهش فقر مطلق و توسعه بهداشت و سلامت مردم و همچنین معطوف نمودن پرداخت یارانه به خانوارهای نیازمند و در اجرای ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه تمامی دریافتی‌ها (منابع) مندرج در جدول ذیل به حساب سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و پس از تخصیص سازمان برنامه و بودجه کشور، مطابق جدول ذیل هزینه می‌گردد.

ردیف	دریافتی‌ها (منابع)	مبالغ (میلیون ریال)	بخش مربوطه	ردیف	پرداختی‌ها (مصارف)	مبالغ (میلیون ریال)
۶	منابع حاصل از فروش آب	۳۳،۴۲۰،۰۰۰	آب	۱۷	هزینه تولید، انتقال، توزیع و فروش آب	۳۳،۳۲۰،۰۰۰
				۱۸	پرداختی به آموزش و پرورش بابت کمک به هزینه آب مدارس	۱۰۰،۰۰۰

۲-۳. تفاوت‌های مهم احکام ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷
جدول ۲ تفاوت‌های مهم تبصره‌های ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد. تفاوت‌های مذکور عمدتاً در مورد احکامی هستند که به طور مستقیم با بخش آب در ارتباطند. همان‌طور که این جدول نشان می‌دهد، مهم‌ترین تفاوت در مورد اعتبار در نظر گرفته‌شده برای توسعه سامانه‌های نوین (تحت فشار) در اجرای ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه و طرح‌های آبرسانی روستایی و توسعه شبکه‌های آن در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ است که این موضوع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در نظر گرفته نشده است.

جدول ۲. تفاوت‌های مهم احکام ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷

قانون بودجه سال ۱۳۹۷	لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
تبصره «۴» بند «د» اختصاص از صندوق توسعه ملی برای توسعه سامانه‌های نوین (تحت فشار) در اجرای ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه طرح‌های آبرسانی روستایی و توسعه شبکه‌های آن	اعتباری از صندوق توسعه ملی در نظر گرفته نشده است. بند «الف» تبصره «۸»: برای توسعه سامانه‌های نوین (تحت فشار) در اجرای ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه بند «ب» تبصره «۶» آبرسانی روستایی و عشایری
تبصره «۴» بند «ه» اختصاص ۳۵۰ میلیون دلار از منابع صندوق توسعه ملی به صورت تسهیلات به منظور تکمیل طرح انتقال آب کشاورزی با لوله به ۴۶ هزار هکتار اراضی دشت سیستان	حذف شده است
تبصره «۶» بند «ب» دریافت ۱۵۰ ریال به ازای فروش هر مترمکعب آب شرب شهری از مشترکین تا سقف ۷۵۰ میلیارد ریال برای آبرسانی شرب روستایی و عشایری	تبصره «۶» بند «ب» دریافت ۲۰۰ ریال به ازای فروش هر مترمکعب آب شرب شهری از مشترکین تا سقف ۹۶۵ میلیارد ریال برای آبرسانی شرب روستایی و عشایری
تبصره «۱۴» بند «الف» درآمد ناشی از هدفمندی دریافتی حاصل از فروش آب معادل ۲۲،۱۶۳ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است	تبصره «۱۴» بند «الف» درآمد ناشی از هدفمندی دریافتی حاصل از فروش آب معادل ۳۳،۴۲۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است
حکمی مشابه وجود ندارد	تبصره «۸» بند «ح» تسهیلات برای تأمین هزینه‌های خرید و نصب کنتورهای حجمی هوشمند چاه‌های آب کشاورزی

مأخذ: همان.

۴. بررسی اعتبارات بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

۴-۱. اعتبارات فصل منابع آب

جدول ۳ اعتبارات برنامه‌های مختلف فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد. در میان برنامه‌های مختلف فصل منابع آب، بیش‌ترین سهم، ابتدا مربوط به برنامه عرضه آب (۵۰ درصد) و سپس مربوط به برنامه تأمین آب (۳۳ درصد) است. همان‌طور که جدول ۳ نشان می‌دهد، اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه‌های مختلف فصل منابع آب، در مجموع، نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۹۵ و ۱۱ درصد رشد داشته است. از این میان برنامه‌های عرضه آب، تأمین آب و توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک دارای رشد بوده‌اند، در حالی که برنامه‌های مهندسی رودخانه‌ها و سواحل و بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب، کاهش اعتبار داشته است. نکات مهم قابل بیان درباره ارقام جدول ۳ به شرح زیر است:

- اعتبارات هزینه‌ای برنامه عرضه آب مربوط به خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه شده از بخش غیردولتی است،
- رشد ۱۱۳ درصدی اعتبار مربوط به برنامه توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک با توجه به رقم ناچیز آن در مقایسه با حجم و مقیاس سرمایه‌گذاری‌های این برنامه، قابل توجه نیست،
- کاهش اعتبارات بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب در مقایسه با برنامه‌های عرضه و تأمین آب حاکی از بی‌توجهی متولیان بخش به راهکارهای مدیریت تقاضا و صیانت از منابع آب کشور است،
- رشد اعتبارات برنامه‌های فصل منابع آب با توجه به اهمیت این بخش و تورم موجود در کشور، قطعاً پاسخگوی نیاز بخش نخواهد بود.

جدول ۳. اعتبارات فصل منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و مقایسه آن

با قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیون ریال)

برنامه	هزینه‌های		تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	
	قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸	قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸
برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت بر امور آب و آبفا	۲۳۹,۵۶۸	۴۴۷,۹۳۱	۸۷	-
عرضه آب	۲,۰۹۰,۰۰۰	۴,۱۰۰,۰۰۰	۹۶	۱۸
تأمین آب	۰	۰	-	۱۳
مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۰	۰	-	-۱۶
بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۰	۰	-	-۸
توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک	۰	۰	-	۱۱۳
جمع	۲,۳۲۹,۵۶۸	۴,۵۴۷,۹۳۱	۹۵	۱۱

مأخذ: همان.

۲-۴. اعتبارات فصل آب و فاضلاب

جدول ۴ اعتبارات برنامه‌های مختلف فصل آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد. در میان برنامه‌های مختلف فصل آب و فاضلاب، بیش‌ترین سهم، ابتدا مربوط به برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (۶۲ درصد) و سپس مربوط به برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی (۳۷ درصد) است. همان‌طور که جدول ۴ نشان می‌دهد، اعتبارات تملك‌دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب و همچنین برنامه ارائه خدمات

آب شهری و روستایی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۲/۱ درصد رشد و ۰/۹ درصد کاهش داشته است که در مجموع رشد ۱ درصدی را برای کل اعتبارات این فصل رقم می‌زند.

نکته مهم قابل بیان در مورد اعتبارات فصل آب و فاضلاب این است که اعتبارات این فصل و رشد کم آن و تورم موجود از یک طرف و وضعیت نامطلوب آب شرب از طرف دیگر در نهایت باعث خواهد شد که تنش آب شرب موجود در کشور در تابستان سال آتی مشابه تابستان سال ۱۳۹۷ تکرار شود و این موضوع مؤکداً باید مورد توجه متولیان بخش آب کشور قرار گیرد.

جدول ۴. اعتبارات فصل آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و مقایسه

آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیون ریال)

تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			برنامه
درصد تغییر	برآورد ۱۳۹۸	قانون ۱۳۹۷	درصد تغییر	برآورد ۱۳۹۸	قانون ۱۳۹۷	
۲/۱	۱۰,۵۰۷,۱۷۸	۱۰,۲۸۶,۸۲۰	-	۰	۰	توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب
-۰/۹	۶,۳۶۶,۹۲۲	۶,۴۲۳,۷۲۷	-	۰	۰	ارائه خدمات آب شهری و روستایی
۱	۱۶,۸۷۴,۱۰۰	۱۶,۷۱۰,۵۴۷	-	۰	۰	جمع

مأخذ: همان.

۳-۴. عملکرد اعتبارات بخش آب در سال ۱۳۹۷

جدول ۵ عملکرد اعتبارات برنامه‌های مختلف فصول منابع آب و آب و فاضلاب را در ۹ ماه اول سال ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد. بر اساس ارقام این جدول عملکرد اعتباری مجموع برنامه‌های فصل منابع آب و مجموع برنامه‌های فصل آب و فاضلاب به ترتیب ۹۳ و ۷۵ درصد بوده است. در کل نیز مجموع کل اعتبارات بخش آب در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ تا انتهای آذرماه معادل با ۸۸ درصد بوده است. ارقام مذکور حاکی از عملکرد بودجه‌ای نسبتاً مناسب بخش آب در سال ۱۳۹۷ است.

جدول ۵. عملکرد اعتبارات برنامه‌های مختلف بخش آب در ۹ ماه اول سال ۱۳۹۷ (میلیون ریال)

درصد عملکرد (تخصیص)	مصوب قانون ۱۳۹۷	برنامه
۱۰۰	۲۳۹,۵۶۸	برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و نظارت بر امور آب و آبفا
۱۰۰	۱۹,۵۸۴,۵۲۴	عرضه آب
۸۸	۱۱,۹۴۷,۳۴۸	تأمین آب
۷۶	۱,۷۷۰,۰۰۱	مهندسی رودخانه‌ها و سواحل
۸۵	۵,۹۳۵,۰۰۰	بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب
۸۰	۱۵۰,۰۳۰	توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی و مشترک
۹۳	۳۹,۶۲۶,۴۷۱	جمع فصل منابع آب

برنامه	مصوب قانون ۱۳۹۷	درصد عملکرد (تخصیص)
توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۱۰,۲۸۶,۸۲۰	۷۳
ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۶,۴۲۳,۷۲۷	۷۸
جمع فصل آب و فاضلاب	۱۶,۷۱۰,۵۴۷	۷۵
جمع کل	۵۶,۳۳۷,۰۱۸	۸۸

مآخذ: وزارت نیرو، ۱۳۹۷ و شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، ۱۳۹۷.

۵. بررسی اعتبارات شرکت‌ها و دستگاه‌های مرتبط با بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

۵-۱. اعتبارات شرکت‌های آب و فاضلاب

جدول ۶ اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و مقایسه آن را با قانون بودجه سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. همان‌طور که این جدول نشان می‌دهد، در مجموع اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ رشد ۷ درصدی را داشته است. بیش‌ترین رشد ابتدا مربوط به شرکت آب و فاضلاب مشهد (۱۶۹ درصد) و سپس مربوط به شرکت آب و فاضلاب بروجرد (۱۰۰ درصد) است. همچنین بیش‌ترین کاهش نیز مربوط به شرکت آب و فاضلاب قم (۷۵ درصد) است.

شایان ذکر است که هزینه‌های شرکت‌های آب و فاضلاب از محل فروش آب شرب به مشترکین تأمین می‌شود و به همین دلیل اعتبارات هزینه‌ای این شرکت‌ها در لایحه صفر است، البته باید عنوان کرد که به دلیل تفاوت بین قیمت تمام‌شده و فروش آب توسط این شرکت‌ها، آنها عمدتاً زیان‌ده هستند.

جدول ۶. اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های آب و فاضلاب در لایحه

(میلیون ریال)

بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷

ردیف	شرکت	هزینه‌ای			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	
		قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸	درصد تغییر	قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸
۱	شرکت آب و فاضلاب اردبیل	۰	۰	-	۱۷۳,۰۰۰	۲۳۰,۰۰۰
۲	شرکت آب و فاضلاب البرز	۰	۰	-	۱۶۰,۰۰۰	۱۶۵,۰۰۰
۳	شرکت آب و فاضلاب اصفهان	۰	۰	-	۷۷۳,۰۰۰	۴۹۳,۰۰۰
۴	شرکت آب و فاضلاب اهواز	۰	۰	-	۳۸۰,۰۰۰	۴۲۲,۸۳۱
۵	شرکت آب و فاضلاب ایلام	۰	۰	-	۲۷۰,۰۰۰	۲۳۵,۰۰۰
۶	شرکت آب و فاضلاب آذربایجان شرقی	۰	۰	-	۱۷۹,۰۰۰	۱۹۰,۰۰۰
۷	شرکت آب و فاضلاب آذربایجان غربی	۰	۰	-	۳۲۸,۰۰۰	۵۲۲,۰۰۰
۸	شرکت آب و فاضلاب بروجرد	۰	۰	-	۲۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰
۹	شرکت آب و فاضلاب بوشهر	۰	۰	-	۵۵,۰۰۰	۷۰,۰۰۰

ردیف	شرکت	هزینه‌های			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای		
		قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸	درصد تغییر	قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸	درصد تغییر
۱۰	شرکت آب و فاضلاب تهران	۰	۰	-	۱,۳۳۱,۳۲۰	۱,۲۵۰,۰۱۰	-۶
۱۱	شرکت آب و فاضلاب چهارمحال و بختیاری	۰	۰	-	۲۳۶,۰۰۰	۴۱۰,۰۰۰	۷۴
۱۲	شرکت آب و فاضلاب خراسان جنوبی - سهامی خاص	۰	۰	-	۱۷۲,۰۱۰	۱۳۰,۰۱۰	-۲۴
۱۳	شرکت آب و فاضلاب خراسان رضوی - سهامی خاص	۰	۰	-	۱۳۸,۵۰۰	۱۲۹,۰۰۰	-۷
۱۴	شرکت آب و فاضلاب خراسان شمالی - سهامی خاص	۰	۰	-	۱۵۴,۰۰۰	۱۶۰,۰۰۰	۴
۱۵	شرکت آب و فاضلاب خوزستان	۰	۰	-	۷۶۲,۰۰۰	۱,۱۲۶,۰۰۰	۴۸
۱۶	شرکت آب و فاضلاب روستاییالبرز	۰	۰	-	۵۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	-۲۰
۱۷	شرکت آب و فاضلاب روستاییتهران	۰	۰	-	۴۹,۵۰۰	۵۰,۰۰۰	۱
۱۸	شرکت آب و فاضلاب زنجان	۰	۰	-	۲۹۹,۰۰۰	۲۶۰,۰۰۰	-۱۳
۱۹	شرکت آب و فاضلاب سمنان	۰	۰	-	۱۳۰,۰۰۰	۱۱۷,۰۰۰	-۱۰
۲۰	شرکت آب و فاضلاب سیستان و بلوچستان	۰	۰	-	۴۳۱,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۱۶
۲۱	شرکت آب و فاضلاب شیراز	۰	۰	-	۲۲۰,۰۰۰	۲۱۵,۰۰۰	-۲
۲۲	شرکت آب و فاضلاب فارس	۰	۰	-	۶۷۴,۰۱۰	۵۱۵,۰۱۰	-۲۴
۲۳	شرکت آب و فاضلاب قزوین	۰	۰	-	۷۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۰
۲۴	شرکت آب و فاضلاب قم	۰	۰	-	۳۲۶,۰۰۹	۸۰,۰۰۰	-۷۵
۲۵	شرکت آب و فاضلاب کاشان	۰	۰	-	۶۶,۰۱۰	۱۰۳,۰۰۰	۵۶
۲۶	شرکت آب و فاضلاب کردستان	۰	۰	-	۵۵۴,۰۷۰	۷۴۵,۰۰۰	۳۴
۲۷	شرکت آب و فاضلاب کرمان	۰	۰	-	۷۰,۰۰۰	۱۲۴,۰۰۰	۷۷
۲۸	شرکت آب و فاضلاب کرمانشاه	۰	۰	-	۳۲۲,۰۱۰	۳۶۳,۰۱۰	۱۳
۲۹	شرکت آب و فاضلاب کهگیلویه و بویراحمد	۰	۰	-	۳۴۳,۰۰۰	۳۵۱,۰۰۰	۲
۳۰	شرکت آب و فاضلاب گلستان	۰	۰	-	۱۴۱,۰۱۰	۱۵۲,۰۱۰	۸
۳۱	شرکت آب و فاضلاب گیلان	۰	۰	-	۶۰۱,۵۰۰	۵۶۰,۰۱۰	-۷
۳۲	شرکت آب و فاضلاب لرستان	۰	۰	-	۱۵۸,۰۰۰	۲۹۵,۰۰۰	۸۷
۳۳	شرکت آب و فاضلاب مازندران	۰	۰	-	۴۲۸,۱۶۰	۵۳۰,۵۱۰	۲۴
۳۴	شرکت آب و فاضلاب مرکزی	۰	۰	-	۱۱۰,۵۰۰	۱۰۰,۰۰۰	-۱۰
۳۵	شرکت آب و فاضلاب مشهد	۰	۰	-	۱۷۵,۰۱۰	۴۷۱,۰۰۸	۱۶۹
۳۶	شرکت آب و فاضلاب هرمزگان	۰	۰	-	۴۹۹,۰۰۰	۴۱۰,۰۰۰	-۱۸
۳۷	شرکت آب و فاضلاب همدان	۰	۰	-	۲۴۶,۴۰۰	۲۴۵,۰۰۰	-۱
۳۸	شرکت آب و فاضلاب یزد	۰	۰	-	۱۰۲,۰۰۱	۱۲۳,۰۰۰	۲۱
۷	جمع	۰	۰	-	۱۱,۱۹۸,۰۲۰	۱۱,۹۹۲,۴۰۹	۷

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷.

۵-۲. اعتبارات شرکت‌های آب منطقه‌ای

جدول ۷ اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای و دستگاه‌های مرتبط با وزارت نیرو در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و مقایسه آن را با قانون بودجه سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد. همان‌طور که این جدول نشان می‌دهد، در مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های وابسته به بخش آب وزارت نیرو، ارائه شده در جدول ۷، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۶۲ و ۸ درصد رشد داشته است. شایان ذکر است که دلیل اصلی رشد اعتبارات هزینه‌ای مربوط به مورد خرید تضمینی آب و پساب است که رشد ۹۶ درصدی را داشته است. بین شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای ارائه شده در جدول ۷، بیش‌ترین رشد اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به شرکت سهامی آب منطقه‌ای گلستان (۱۰۲ درصد) و بیش‌ترین کاهش نیز مربوط به شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان‌شمالی (۵۱ درصد) است. شایان ذکر است که هزینه‌های شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای نیز از محل فروش آب به شرکت‌های آب و فاضلاب و بخش صنعت تأمین می‌شود و لذا اعتبارات هزینه‌ای آنها نیز در لایحه برابر صفر است.

جدول ۷. اعتبارات هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای و دستگاه‌های مرتبط با وزارت نیرو در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و قانون بودجه سال ۱۳۹۷

(میلیون ریال)

ردیف	شرکت/دستگاه	هزینه‌ای			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	
		قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸	درصد تغییر	قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸
۱	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اردبیل	.	.	-	۴۷۵,۰۰۶	۹۳۴,۰۰۵
۲	شرکت سهامی آب منطقه‌ای اصفهان	.	.	-	۱,۷۲۸,۰۰۱	۱,۱۷۰,۰۰۲
۳	شرکت سهامی آب منطقه‌ای البرز	.	.	-	۱۲۰,۰۰۰	۸۷,۰۰۰
۴	شرکت سهامی آب منطقه‌ای ایلام	.	.	-	۶۲۴,۰۰۴	۵۷۰,۰۰۳
۵	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان شرقی	.	.	-	۸۲۴,۲۴۸	۷۲۸,۰۰۵
۶	شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان غربی	.	.	-	۱,۰۲۹,۰۰۶	۱,۳۷۴,۰۰۷
۷	شرکت سهامی آب منطقه‌ای بوشهر	.	.	-	۵۰۲,۰۰۰	۸۱۰,۰۰۰
۸	شرکت سهامی آب منطقه‌ای تهران	.	.	-	۷۱۱,۵۰۰	۱,۰۷۰,۰۰۰
۹	شرکت سهامی آب منطقه‌ای چهارمحال و بختیاری	.	.	-	۹۸۸,۰۰۳	۹۹۵,۰۰۳

تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			هزینه‌ای			شرکت / دستگاه	ردیف
درصد تغییر	برآورد ۱۳۹۸	قانون ۱۳۹۷	درصد تغییر	برآورد ۱۳۹۸	قانون ۱۳۹۷		
۵۴	۳۹۰,۰۰۱	۲۵۴,۰۰۱	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان جنوبی	۱۰
۱۷	۴۴۵,۰۰۱	۳۸۱,۱۲۷	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان رضوی	۱۱
-۵۱	۱۹۱,۰۰۲	۳۸۷,۴۸۶	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای خراسان شمالی	۱۲
-۳۳	۳۶۰,۰۰۰	۵۴۰,۱۶۵	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سمنان	۱۳
۹۵	۸۲۰,۷۵۸	۴۲۱,۰۰۷	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای سیستان و بلوچستان	۱۴
۹	۲,۷۱۴,۵۰۴	۲,۵۰۰,۰۰۳	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای فارس	۱۵
-۱	۵۷۶,۰۰۰	۵۸۲,۰۰۰	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قزوین	۱۶
-۴۴	۱۶۹,۰۰۰	۳۰۲,۰۰۰	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای قم	۱۷
۵۹	۶۵۷,۵۰۴	۴۱۲,۴۰۴	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کردستان	۱۸
۲۷	۱,۴۲۸,۰۰۰	۱,۱۲۳,۰۰۰	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمان	۱۹
۲۷	۱,۲۱۳,۰۰۶	۹۵۸,۲۶۷	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمانشاه	۲۰
۶	۱,۴۷۰,۰۰۰	۱,۳۹۲,۰۰۰	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای کهگیلویه و بویراحمد	۲۱
۱۰۲	۱,۶۸۳,۰۰۱	۸۳۴,۰۰۱	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گلستان	۲۲
۸	۸۰۵,۰۰۲	۷۴۷,۵۰۲	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای گیلان	۲۳
۰	۹۱۴,۰۰۲	۹۱۷,۰۰۳	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای لرستان	۲۴
-۲	۱,۲۹۳,۰۰۰	۱,۳۱۳,۶۰۰	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مازندران	۲۵
-۵	۷۰۲,۰۰۱	۷۴۰,۰۰۱	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای مرکزی	۲۶
۲۱	۳۶۰,۰۰۱	۲۹۸,۰۰۱	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای هرمزگان	۲۷
۶۸	۶۴۵,۰۰۱	۳۸۴,۰۰۱	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای همدان	۲۸
-۱۵	۴۱۰,۰۰۱	۴۸۵,۰۰۱	-	۰	۰	شرکت سهامی آب منطقه‌ای یزد	۲۹
-۹	۲,۶۴۳,۹۱۳	۲,۹۰۰,۲۱۷	-	۰	۰	شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران	۳۰

ردیف	شرکت/دستگاه	هزینه‌های			تملك دارایی‌های سرمایه‌ای		
		قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸	درصد تغییر	قانون ۱۳۹۷	برآورد ۱۳۹۸	درصد تغییر
۳۱	شرکت سهامی سازمان آب استان زنجان	.	.	-	۵۱۳,۰۰۰	۶۹۱,۰۰۰	۳۵
۳۲	شرکت سهامی سازمان آب و برق خوزستان	.	.	-	۴,۰۹۶,۰۰۷	۳,۹۶۳,۰۰۸	-۳
۳۳	شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	.	.	-	۲,۲۲۲,۳۲۷	۱,۷۶۵,۳۰۵	-۲۱
۳۴	شرکت مادر تخصصی مهندسی آب و فاضلاب کشور	.	.	-	۸,۹۱۸,۲۲۷	۹,۶۷۵,۰۲۲	۸
۳۵	مؤسسه تحقیقات آب	۲۲۲,۳۸۰	۲۲۷,۲۰۹	۲	۲۰۵,۰۰۰	۱۹۵,۰۰۰	-۵
۳۶	وزارت نیرو	۱,۰۴۳,۱۰۰	۱,۱۲۳,۴۸۱	۸	۲,۹۵۰,۶۷۵	۳,۱۴۵,۵۰۰	۷
۳۷	وزارت نیرو-خرید تضمینی آب و پساب	۲,۰۹۰,۰۰۰	۴,۱۰۰,۰۰۰	۹۶	.	.	-
	جمع	۳,۳۵۵,۴۸۰	۵,۴۵۰,۶۹۰	۶۲	۴۳,۷۷۹,۷۹۱	۴۷,۰۶۳,۵۵۸	۸

مأخذ: همان.

۶. اعتبارات برخی طرح‌های مهم بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

جدول ۸ اعتبار برخی از طرح‌های مهم بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد. طرح‌های مذکور در حقیقت طرح‌های چالشی و مهم بخش آب بوده و یا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به سایر طرح‌ها از اعتبار بیش‌تری برخوردارند.

جدول ۸. اعتبار برخی از طرح‌های مهم بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان طرح	سال شروع	سال اتمام	برآورد اعتبار ۱۳۹۸
۱	۱۳۰۷۰۰۲۰۴۶	آبرسانی به شهر شیراز و خرامه	۱۳۸۰	۱۳۹۹	۸۰۰,۰۰۰
۲	۱۳۰۷۰۰۲۰۶۵	آبرسانی به شهرها و روستاهای محور بن-بروجن	۱۳۹۱	۱۳۹۹	۵۶۰,۰۰۰
۳	۱۳۰۷۰۰۲۰۷۰	آبرسانی به شهرستان‌های اهواز، آبادان، خرمشهر و شادگان	۱۳۸۸	۱۳۹۹	۱,۵۰۰,۰۰۰
۴	۱۳۰۷۰۰۲۰۷۶	آبرسانی به شهرهای ایذه، باغملک، قلعه‌تل، میداود و صیدون	۱۳۸۵	۱۳۹۹	۶۰۰,۰۰۰
۵	۱۳۰۷۰۰۲۰۸۰	آبرسانی به شهرهای دارای تنش آبی و ارتقای کیفی آب شرب	۱۳۸۷	۱۴۰۲	۱,۸۰۰,۰۰۰
۶	۱۳۰۷۰۰۲۱۰۳	آبرسانی خط دوم از بهشت‌آباد به یزد و شهرهای مسیر	۱۳۸۷	۱۳۹۹	۲۰,۰۰۰
۷	۱۳۰۷۰۰۲۱۱۳	ساختمان شبکه‌های آبیاری و زهکشی حوضه دریاچه ارومیه	۱۳۸۷	۱۴۰۰	۱۲۰,۰۰۰
۸	۱۳۰۷۰۰۲۱۱۷	ساختمان شبکه‌های آبیاری و زهکشی حوضه زاینده‌رود	۱۳۸۷	۱۳۹۸	۱۲۰,۰۰۰
۹	۱۳۰۷۰۰۳۰۲۵	خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه‌شده از بخش غیردولتی و کمک‌های فنی و اعتباری برای هزینه‌های تأمین و انتقال آب	۱۳۹۱	۱۳۹۹	۲,۰۰۰,۰۰۰
۱۰	۱۴۳۵۲۲ (کد دستگاه)	اعتبار هزینه‌های وزارت نیرو برای خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه‌شده از بخش غیردولتی	۱۳۹۱	۱۳۹۹	۴,۱۰۰,۰۰۰

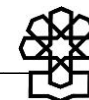
ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان طرح	سال شروع	سال اتمام	برآورد اعتبار ۱۳۹۸
۱۱	۱۳۰۷۰۰۳۰۲۹	ساختمان سد استور	۱۳۷۵	۱۴۰۰	۵,۰۰۰
۱۲	۱۳۰۷۰۰۳۰۴۴	ساختمان سد چپرآباد	۱۳۶۷	۱۳۹۸	۷۸۰,۰۰۰
۱۳	۱۳۰۷۰۰۳۰۹۶	ساختمان سد نرماب	۱۳۸۷	۱۴۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱۴	۱۳۰۷۰۰۳۱۰۳	ساختمان سد و تونل سوم کوه‌رنگ	۱۳۷۲	۱۳۹۹	۹۰۰,۰۰۰
۱۵	۱۳۰۷۰۰۳۱۱۷	مطالعه انتقال آب از خلیج فارس و دریای عمان به فلات مرکزی	۱۳۹۲	۱۴۰۰	۷۰,۰۰۰
۱۶	۱۳۰۷۰۰۳۱۱۸	مطالعه و اجرای انتقال آب از دریای خزر به فلات مرکزی (اجرا توسط بخش غیردولتی)	۱۳۹۲	۱۴۰۲	۵۰,۰۰۰
۱۷	۱۳۰۷۰۰۳۱۲۲	مطالعه طرح‌های تأمین و انتقال آب در حوضه‌های آبریز کشور	۱۳۶۳	۱۳۹۹	۱۹۰,۰۰۰
۱۸	۱۳۰۷۰۰۳۱۲۶	مطالعه و اجرای انتقال آب به فلات مرکزی ایران	۱۳۸۱	۱۳۹۹	۱۰,۰۰۰
۱۹	۱۳۰۷۰۰۵۰۰۵	مطالعه حریم سواحل دریا، دریاچه‌ها و تالاب‌های کشور	۱۳۸۸	۱۳۹۹	۵۰,۰۰۰
۲۰	۱۳۰۷۰۰۵۰۰۶	مطالعه و اجرای ساماندهی، تعیین حد بستر و حریم رودخانه‌ها در حوضه‌های آبریز کشور	۱۳۷۳	۱۳۹۹	۸۰۰,۰۰۰
۲۱	۱۳۰۷۰۰۶۰۰۲	بازسازی و بهره‌برداری از تأسیسات آبرسانی به شهرها	۱۳۸۸	۱۳۹۹	۳۵۰,۰۰۰
۲۲	۱۳۰۷۰۰۶۰۰۳	تجهیز نقاط مصرف به ابزار اندازه‌گیری و ارتقای ایمنی و پایداری سدها	۱۳۸۸	۱۳۹۹	۳۰۰,۰۰۰
۲۳	۱۳۰۷۰۰۶۰۱۶	تکمیل و تجهیز شبکه‌های اندازه‌گیری آب‌های سطحی و زیرزمینی در محدوده شرکت سهامی آب منطقه‌ای چهارمحال و بختیاری	۱۳۴۱	۱۳۹۹	۴۰,۰۰۰
۲۴	۱۳۰۷۰۰۶۰۳۵	تکمیل و تجهیز شبکه‌های اندازه‌گیری آب‌های سطحی و زیرزمینی در محدوده شرکت سهامی آب منطقه‌ای اصفهان	۱۳۴۱	۱۳۹۹	۵۰,۰۰۰
۲۵	۱۳۰۷۰۰۶۰۳۶	طراحی شبکه اندازه‌گیری منابع آب کشور	۱۳۷۹	۱۴۰۰	۱۳۰,۰۰۰
۲۶	۱۳۰۷۰۰۶۰۷۷	مطالعات کمی و کیفی منابع آب کشور	۱۳۸۱	۱۳۹۹	۱۰,۰۰۰
۲۷	۱۳۰۷۰۰۷۰۰۱	انتقال آب از رودخانه زاب به حوضه دریاچه ارومیه	۱۳۸۳	۱۳۹۹	۳۰,۰۰۰
۲۸	۱۳۱۰۰۰۴۰۰۳	باروری ابرها	۱۳۷۸	۱۳۹۹	۸۰,۰۰۰
۲۹	۱۳۱۰۰۰۴۰۰۴	بهنگام‌سازی مطالعات جامع منابع آب در حوضه‌های آبریز کشور	۱۳۸۱	۱۴۰۰	۸۰,۰۰۰
۳۰	۱۳۱۰۰۰۴۰۲۳	مطالعه منابع آب‌های ژرف و سازندهای سخت در مناطق مستعد کشور	۱۳۷۹	۱۳۹۹	۳۰,۰۰۰
۳۱	۱۵۰۳۰۰۲۰۰۸	ایجاد تأسیسات فاضلاب روستاهای دارای اولویت	۱۳۸۷	۱۴۰۲	۷۰۰,۰۰۰
۳۲	۱۵۰۳۰۰۲۰۳۳	ایجاد تأسیسات فاضلاب شهر اهواز	۱۳۶۹	۱۴۰۴	۴۰۰,۰۰۰
۳۳	۱۵۰۳۰۰۲۰۶۴	ایجاد تأسیسات فاضلاب شهر تهران	۱۳۸۳	۱۴۰۱	۱۱۰,۰۰۰
۳۴	۱۵۰۳۰۰۳۰۰۶	آبرسانی به تک روستاها و تکمیل مجتمع‌های آبرسانی اولویت‌دار روستایی	۱۳۹۳	۱۴۰۵	۵,۶۲۰,۹۲۲
۳۵	۱۵۰۳۰۰۳۰۰۷	کاهش آب به حساب نیامده-کاهش هدررفت آب شهری	۱۳۸۷	۱۴۰۱	۴۴۰,۰۰۰
۳۶	۱۵۰۳۰۰۳۰۰۸	مدیریت مصرف آب شهری	۱۳۸۷	۱۴۰۱	۱۵۶,۰۰۰

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۸.

پیشنهادها

پیشنهادهای اصلاحی

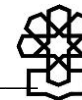
جدول ۹. پیشنهادهای اصلاحی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مرتبط با بخش آب را همراه با دلایل کارشناسی توجیهی برای هر پیشنهاد نشان می‌دهد.

جدول ۹. پیشنهادهای اصلاحی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مرتبط با بخش آب

اصلاحیه/متن پیشنهاد اصلاحی	دلیل کارشناسی
ردیف ۱۳۰۷۰۰۲۰۸۰ با عنوان آبرسانی به شهرهای دارای تنش آبی و ارتقای کیفی آب شرب به دو ردیف با اعتبارات زیر تفکیک شود: - ردیف آبرسانی به شهرهای دارای تنش آبی با اعتبار ۱۸۰۰ میلیارد ریال، - ردیف ارتقای کیفی آب شرب با اعتبار ۱۵،۰۰۰ میلیارد ریال.	با افزایش خشکسالی و کاهش بارشها و افت منابع آب و نیز ورود آلاینده‌های مختلف به منابع آب کشور، بخش زیادی از منابع آب زیرزمینی به انواع آلاینده‌ها از جمله فلزات سنگین و نیترات آلوده شده است و غلظت برخی عوامل آلاینده آب در منابع آبی در برخی نقاط به بالاتر از حد مجاز استاندارد رسیده است. این موضوع می‌تواند تبعات زیادی در بهداشت و سلامت جامعه به دنبال داشته باشد. برای این منظور لازم است که طرح‌های ارتقای کیفیت آب شرب در دستور کار قرار گرفته و تحت عنوان یک ردیف جدا مورد توجه قرار گیرد.
بند «الف» تبصره «۸» ماده واحده به شرح زیر اصلاح شود: الف) به دولت اجازه داده می‌شود در راستای اجرای بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه و اصلاحات بعدی اعتبارات مورد نیاز را از محل طرح‌های ذیل برنامه‌های ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ و ۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰ به عنوان سهم کمک بلاعوض دولت هزینه نماید. سهم باقی‌مانده به عنوان سهم بهره‌برداران به صورت نقدی یا تأمین کارگر و تأمین مصالح یا کارکرد وسایل راهسازی و نقلیه، قابل پذیرش است. در این طرح‌ها، نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری از محل سهم دولت انجام می‌شود.	بررسی برنامه‌های گذشته نشان می‌دهد که توسعه سامانه‌های آبیاری تحت فشار از مهم‌ترین اقدام‌هایی است که برای جبران بیلان آبی منفی، مقابله با خشکسالی، احیای تالاب‌های افزایش بهره‌وری و غیره در دستور کار دولت بوده است. این امر در قانون برنامه توسعه ششم توسعه (ماده ۳۵ بند «ب») نیز مجدداً مورد تأکید قرار گرفته است. اما مراجع معتبر ملی و جهانی، نسبت به کارکرد این سامانه‌ها تردید جدی دارند که، حتی در صورت عدم رعایت ملزومات آنها، مشابه هر فناوری دیگر، می‌تواند آثار عکس مانند افزایش مصرف آب و تخریب محیط زیست را به دنبال داشته باشد. این موضوع بارها توسط مرکز پژوهش‌ها گوشزد شده است.
عنوان ردیف ۱۵۰۳۰۰۳۰۰۷ از «کاهش آب به حساب نیامده- کاهش هدررفت آب شهری» به «کاهش آب بدون درآمد شهری و روستایی» تغییر یابد.	با توجه به تفاوت مؤلفه‌های مختلف آب بدون درآمد (هدررفت واقعی و هدررفت ظاهری) لازم است که عنوان ردیف از کاهش هدررفت آب شهری به کاهش آب بدون درآمد شهری و روستایی تغییر یابد.
بند «ح» تبصره «۸» به شرح زیر اصلاح شود: شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مجازند از محل منابع داخلی خود و یا اعتبارات طرح‌های «تبادل بخشی، تغذیه مصنوعی و کنترل سیل» پیوست شماره (۱) این قانون در قالب وجوه اداره‌شده نسبت به تأمین هزینه‌های خرید و نصب کنتور حجمی یا هوشمند چاه‌های مجاز کشاورزی اقدام نموده و به صورت اقساطی با روشی که توسط دستگاه اجرایی مربوطه تعیین می‌گردد اصل و سود این	با توجه به ارتباط نزدیک کنتورهای حجمی هوشمند با طرح تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی، پیشنهاد می‌شود بند «ح» تبصره «۸» به نحوی اصلاح گردد که برای تأمین هزینه‌های خرید و نصب کنتور حجمی هوشمند برای چاه‌های مجاز کشاورزی بتوان از اعتبارات طرح‌های تعادل بخشی، تغذیه مصنوعی و کنترل سیل نیز برداشت نمود.

دلیل کارشناسی	اصلاحیه/متن پیشنهاد اصلاحی
	<p>تسهیلات را از صاحبان این چاه‌ها مالکین دریافت نمایند. صد درصد (۱۰۰٪) اقساط وصولی برای اجرای طرح‌های احیا و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی و توسعه شبکه برق در اختیار وزارت نیرو قرار می‌گیرد.</p>
<p>با توجه به حجم انبوه سرمایه‌گذاری‌های انجام شده برای ایجاد تأسیسات فاضلاب در شهرهای مختلف و اهمیت آن از منظر ایجاد آلودگی برای منابع آب، لازم است جهت ارتقای بهره‌وری این تأسیسات، اعتباراتی برای بازسازی آنها لحاظ شود.</p> <p>با توجه به اهمیت آبرسانی روستایی و حدود ۶ میلیون نفر جمعیت روستایی که از آب شرب بهره‌مند نیستند، لازم است که این موضوع در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ مورد توجه قرار گیرد. شایان ذکر است که در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷، تبصره‌ای مشابه تبصره پیشنهادی وجود داشته است.</p> <p>با توجه به اختلاف بین قیمت آب تولیدی توسط سرمایه‌گذاران سامانه‌های نمک‌زدایی و بهای آب دریافتی از مشترکین، جهت حمایت از سرمایه‌گذاران این بخش و همچنین به منظور انجام تعهدات در مقابل سرمایه‌گذاران طرح‌های در حال بهره‌برداری و در حال ساخت، لازم است که مکانیسم‌های مربوط به خرید تضمینی آب تقویت شود.</p>	<p>در صورت توافق دولت و مجلس بر سر بسته پیشنهادی آب و تأیید مقام معظم رهبری، احکام زیر پیشنهاد می‌شود:</p> <p>- ردیف با عنوان بازسازی تأسیسات فاضلاب در شهرهای اولویت‌دار کشور و با اعتبار ۲،۰۰۰ میلیارد ریال ایجاد می‌شود.</p> <p>- ردیف وامی با عنوان بازسازی تأسیسات فاضلاب در شهرهای اولویت‌دار کشور و با اعتبار یک میلیارد ریال ایجاد می‌شود.</p> <p>- به منظور تسریع در انجام طرح‌های آبرسانی روستایی و توسعه شبکه‌های آن معادل ربالی پانصد میلیون (۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰) دلار از محل منابع صندوق توسعه ملی در اختیار وزارت نیرو (شرکت آبفای روستایی) قرار می‌گیرد. توزیع استانی این اعتبار حداکثر تا پایان خردادماه با همکاری این وزارتخانه و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و ابلاغ می‌گردد. این اعتبار برای صندوق توسعه ملی بازگشت از منابع محسوب می‌شود.</p> <p>- اعتبار ردیف با کد دستگاه ۱۴۳۵۲۲ با عنوان وزارت نیرو-خرید تضمینی آب استحصالی و پساب تصفیه‌شده از بخش غیردولتی از ۴۱۰۰ میلیارد ریال به ۶۱۰۰ میلیارد افزایش یابد.</p>
<p>فرسودگی و راندمان پایین تأسیسات تأمین و انتقال و توزیع آب یکی از مشکلات اساسی بخش آب شرب کشور است. این موضوع که با گذشت زمان و افزایش عمر تأسیسات تشدید خواهد شد، موجب هدررفت بخش زیادی از ظرفیت‌های ایجادشده و نیز سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده می‌شود. بنابراین ضروری است با مدیریت و سرمایه‌گذاری در این بخش، ضمن حفظ سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده و بازگرداندن ظرفیت‌های ایجادشده به چرخه تأمین و تولید آب کشور، بهبود خدمات و افزایش پایداری تأسیسات حاصل شود.</p>	<p>- اعتبار ردیف ۱۳۰۷۰۰۶۰۰۲ با عنوان بازسازی و بهره‌برداری تأسیسات آبرسانی به شهرها از ۳۵۰ میلیارد ریال به ۸،۰۰۰ میلیارد ریال افزایش یابد.</p>

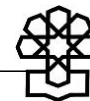

دلیل کارشناسی	اصلاحیه/متن پیشنهاد اصلاحی
<p>با توجه به حذف حق النظاره آب‌های زیرزمینی در سال‌های گذشته و تشدید حفر چاه‌های غیرمجاز و همچنین کسری مخزن تجمعی حدود ۱۳۰ میلیارد مترمکعبی منابع آب زیرزمینی، وضعیت این منابع به شدت وخیم و نابسامان است. در این راستا لازم است با تمهیدات مختلف در راستای اصلاح وضعیت این بخش گام برداشت. از میان راهکارهای مختلف، یکی از راه‌های مؤثر، استفاده از ابزارهای تعرفه است که می‌توان با دریافت حق النظاره، در جهت بهبود وضعیت منابع آب زیرزمینی اقدام کرد و درآمدهای حاصله را جهت تعادل بخشی این منابع مصرف کرد.</p>	<p>به منظور پایداری تولیدات بخش کشاورزی و جلوگیری از حفر چاه‌های غیرمجاز آب و اضافه برداشت آب از چاه‌ها به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط به ازای هر مترمکعب آب، پنجاه (۵۰) ریال از مصرف‌کنندگان منابع آب زیرزمینی که استحصال آن توسط دولت انجام نمی‌پذیرد، اخذنموده و به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز کند. تا سقف دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در قالب ردیف ۵۳۰۰۰۰ در اختیار وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی بابت کمک به نصب کنتورهای هوشمند حجمی آب، اجرای سایر برنامه‌های تعادل بخشی دشت‌ها و کمک به ایجاد تشکل‌های آب‌بران و نظام‌های بهره‌برداری قرار می‌گیرد. دستگاه‌های اجرایی مکلفند درآمدهای اکتسابی هر استان را در همان استان و دشت‌های ذی‌ربط هزینه نمایند.</p> <p>تبصره - هزینه‌کرد منابع مالی حاصل از ردیف ۹-۵۲۰۰۰۰ موضوع کمک زیان شرکت‌های آب منطقه‌ای مشمول مفاد ماده فوق نمی‌شود.</p>

نتیجه‌گیری

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، فصل منابع آب (از امور اقتصادی) و فصل آب و فاضلاب (از امور مسکن، عمران شهری و روستایی) تشکیل‌دهنده اعتبارات برنامه‌های مختلف بخش آب هستند. اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای بخش آب نسبت به بسیاری از بخش‌های دیگر بالاتر است، به طوری که اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای فصل منابع آب ۲۱/۵ درصد کل اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای امور اقتصادی و همچنین اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای فصل آب و فاضلاب ۴۶/۳ درصد کل اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای امور مسکن، عمران شهری و روستایی است. با بررسی ارقام مرتبط با برنامه‌های مختلف بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و مقایسه آنها با ارقام متناظر در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ مشخص می‌شود که اعتبارات بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ انقباضی بوده و در موارد متعددی با لحاظ تورم موجود، حتی سطح اعتباری سال ۱۳۹۷ نیز برای طرح‌های بخش آب در سال ۱۳۹۸ حفظ نمی‌شود. اهم موارد مورد توجه در ارتباط با اعتبارات بخش آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به شرح زیر است:

۱. برخلاف قانون بودجه سال ۱۳۹۷ که در آن اعتباراتی از صندوق توسعه ملی برای توسعه سامانه‌های نوین آبیاری و طرح‌های آبرسانی روستایی پیش‌بینی شده است، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ هیچ‌گونه اعتبار مستقیمی از صندوق توسعه ملی برای بخش آب لحاظ نشده است.
۲. اعتبار تملک‌داری‌های سرمایه‌ای فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به ترتیب معادل ۴۱,۴۶۲,۷۲۸ و ۱۶,۸۷۴,۱۰۰ میلیون ریال است که به ترتیب رشدی معادل ۱۱ و ۱ درصد را نسبت به ارقام متناظر قانون بودجه سال ۱۳۹۷ دارد.
۳. اعتبار تملک‌داری‌های سرمایه‌ای برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل و برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کاهش داشته‌اند.
۴. عملکرد (تخصیص) اعتبارات فصل منابع آب و فصل آب و فاضلاب در ۹ ماه اول سال ۱۳۹۷، در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به ترتیب معادل ۹۳ و ۷۵ درصد رقم مصوب بوده است.
۵. نتیجه کاهش اعتبارات برخی از برنامه‌ها و طرح‌های ذیل فصل منابع آب به خصوص برنامه‌ها و طرح‌های مرتبط با حفاظت از منابع آب، بهبود بهره‌برداری، تعادل‌بخشی و پایش منابع آب بر وضعیت بخش آب کشور، به صورت آثار نامطلوب در بیلان منفی منابع آب زیرزمینی، اضافه برداشت‌ها و آثار کیفی نامطلوب بروز خواهد کرد. انتظار می‌رود که متولیان امر به این مهم توجه بیشتری داشته باشند. در غیر این صورت به طور حتم وضعیت موجود نامطلوب بخش آب، وخیم‌تر خواهد شد.

۶. متأسفانه جهت‌گیری‌های برنامه‌ها و طرح‌های مرتبط با آب شرب و اعتبارات موضوعه و مقادیر آنها، متناسب با وضعیت تنش آب شرب موجود در کشور نیست. تنش‌های اجتماعی به‌وجود آمده در تابستان سال ۱۳۹۷ در نقاط مختلف کشور، به‌دلیل تنش آب شرب، که در مواردی نیز به تنش‌های امنیتی بدل شدند، مصداق بسیار بارزی است که دست‌اندرکاران آب شرب، باید توجه بسیار جدی‌تر و حساب‌شده‌تری را نسبت به آب شرب داشته باشند. در غیر این صورت وقوع تنش‌های اجتماعی-امنیتی ناشی از تنش آب شرب در تابستان سال ۱۳۹۸ بسیار محتمل است.

۷. بر اساس بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه دولت موظف است که توسعه روش‌های آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک (سازهای و غیرسازهای)، توسعه آب‌بندها و سامانه (سیستم)‌های سطوح آبیگر حداقل به میزان ۶۰۰ هزار هکتار در سال انجام دهد و در این راستا حداقل هشتادوپنج درصد (۸۵٪) هزینه‌ها به عنوان کمک بلاعوض توسط دولت در قالب بودجه سالیانه تأمین و پرداخت می‌شود. اگرچه در این حکم موارد اجرای عملیات آب و خاک (سازهای و غیرسازهای)، توسعه آب‌بندها و سامانه (سیستم)‌های سطوح آبیگر نیز در این حکم تصریح شده است، اما هدف و عملکرد اصلی این حکم ناظر به روش‌های نوین آبیاری (آبیاری تحت فشار) است. در مورد این روش‌ها باید عنوان کرد که هدف نهایی این طرح‌ها قاعدتاً باید کاهش میزان آب مصرفی موجود بخش کشاورزی در مقیاس کلان (مقیاس حوضه آبریز) باشد نه تخصیص‌های جدید آب برای کشاورزی. از آنجایی که افزایش راندمان این‌گونه طرح‌ها در مقیاس مزرعه است و نه در مقیاس کلان (حوضه آبریز)، تخصیص‌های اعتباری جدید در نهایت به جهت کاهش مصرف آب در مقیاس کلان (حوضه آبریز و کشور) منجر نمی‌شود. بررسی برنامه‌های گذشته نشان می‌دهد که توسعه سامانه‌های آبیاری تحت فشار از مهم‌ترین اقداماتی است که برای جبران بیلان آبی منفی، مقابله با خشکسالی، احیای تالاب‌ها، افزایش بهره‌وری و غیره در دستور کار دولت بوده است؛ اما مراجع معتبر ملی و جهانی، نسبت به کارکرد این سامانه‌ها تردید جدی دارند که حتی در صورت عدم رعایت ملزومات آنها، مشابه هر فناوری دیگر، می‌تواند آثار عکس مانند افزایش مصرف آب و تخریب محیط زیست را به دنبال داشته باشد. این موضوع بارها توسط مرکز پژوهش‌ها گوشزد شده است.

۸. برنامه‌ریزی و سیاستگذاری در مورد جنبه‌های مختلف بخش آب در هر سطح، از سطوح اجرایی و مدیریتی گرفته تا سطح سیاستگذاری، نیازمند آمار و اطلاعات معتبر و قابل استناد در مورد منابع آب است؛ در غیر این صورت برنامه‌ریزی‌ها منطبق بر واقعیت نخواهد بود و به نتیجه نیز نمی‌رسد. الزام به وجود آمار دقیق بیلان منابع و مصارف آب، در حال حاضر با توجه به وضعیت نامطلوب بخش آب کشور و وجود بحران در آن، بسیار ضروری و بااهمیت است. متأسفانه خلأهای موجود در این زمینه در کشور بسیار جدی و عمیق بوده و بیلان منابع و مصارف آب نامشخص و غیردقیق است. این امر در

کشور به حدی چالشی است که نه تنها هیچ‌گونه آمار دقیقی از میزان آب تجدیدپذیر کشور تحت شرایط مختلف موجود نیست، بلکه برای مصارف بخش‌های مختلف (به‌خصوص کشاورزی) آمار و ارقام بسیار متفاوتی از سوی دستگاه‌های مختلف ارائه می‌شود. نتیجه نهایی این موضوع ناهماهنگی بین دستگاه‌های مختلف و چالشی‌تر شدن موضوع است. اگرچه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ پتانسیل‌هایی برای کنتورهای هوشمند حجمی (بندهای «الف» و «ح» تبصره «۸») در نظر گرفته شده است، اما باید در نظر داشت که با توجه لزوم و اهمیت شبکه جامع پایش کمی و کیفی منابع آب باید به نحو بسیار جدی‌تری به آن پرداخت.

۹. با دقت در برخی از طرح‌های بخش آب، مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ (مشابه قوانین بودجه سال‌های قبل)، مشخص می‌شود که نه تنها دید جامع و هوشمندانه در راهبری طرح‌های بخش آب و تخصیص اعتبار برای آنها وجود ندارد، بلکه در موارد متعددی طرح‌های مذکور اهدافی متناقض با یکدیگر را دنبال می‌کنند. برای مثال طرح‌های ساختمان شبکه‌های آبیاری و زهکشی حوضه دریاچه ارومیه (شماره طبقه‌بندی ۱۳۰۷۰۰۲۱۱۳)، انتقال آب از رودخانه زاب به حوضه دریاچه ارومیه (شماره طبقه‌بندی ۱۳۰۷۰۰۷۰۰۱) و مطالعه و اجرای طرح‌های تعادل بخشی، تغذیه مصنوعی و پخش سیلاب در محدوده شرکت سهامی آب منطقه‌ای آذربایجان غربی (شماره طبقه‌بندی ۱۳۰۷۰۰۶۰۸۷) با توجه به وضعیت حوضه دریاچه ارومیه اهداف متناقضی را دنبال می‌کنند. طرح‌های متعددی را با اهداف نهایی متناقض می‌توان در فصول مختلف مرتبط با بخش آب (عمدتاً فصول کشاورزی و منابع آب) و حتی به تنهایی در فصل منابع آب یافت. این موضوع به شدت حاکی از ناهماهنگی مؤلفه‌های مختلف بخش آب است.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور.
۳. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه.
۴. وزارت نیرو، ۱۳۹۷، گزارش عملکرد (تخصیص) بودجه سال ۱۳۹۷ امور آب.
۵. شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، ۱۳۹۷، گزارش عملکرد (تخصیص) بودجه سال ۱۳۹۷ آب و فاضلاب.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۲۵۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور ۲۴. بخش آب

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه آب و محیط زیست)

تهیه و تدوین: مهدی مظاهری

مدیر مطالعه: جمال محمدولی سامانی

ناظران علمی: حسین افشین، محمدتقی فیاضی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. آب

۲. بودجه ۱۳۹۸

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۱۰/۲۰